

Тема 1. ПОНЯТТЯ ПРО ПСИХОДІАГНОСТИКУ

1. Поняття про психодіагностику.
2. Психологічний діагноз.
3. Зв'язки психодіагностики з іншими науками та практикою.
4. Ситуації психодіагностики.

Література

Основна

1. Анастаси, А. Психологическое тестирование [Текст] / А. Анастаси, С. Урбина. – СПб.: Питер, 2002. – 688 с. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://psylib.myword.ru/index.php?automodule=downloads&showfile=2070>
2. Бурлачук, Л. Ф. Психодиагностика [Текст] /Л. Ф. Бурлачук. – СПб.: Питер, 2002. – 352 с.
3. Бурлачук, Л. Ф. [Текст] / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов Словарь-справочник по психологической диагностке. – К.: Наук. думка, 1989. – 200 с.
4. Общая психодиагностика [Текст] /под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. – М.: МГУ, 1987. – 304 с. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://psylib.myword.ru/index.php?automodule=downloads&showfile=3033>

Додаткова

1. Барлас, Т. В. Психодиагностика в практической психологии: проблемы и перспективы [Текст] / Т. В. Барлас // Журн. практ. психологии и психоанализа. – 2001. – №1-2. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://psyjournal.ru/j3p/pap.php?id=20011201>
2. Немов, Р. С. Психология [Текст]: Учеб. для высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. – Кн. 3: Психодиагностика / Р. С. Немов. – М.: ВЛАДОС, 2003.
3. Общая психодиагностика [Текст]: методические указания /автор-сост. О. В. Белова. – Новосибирск: Научно-учеб. центр психологии НГУ, 1996. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/beloo01/>
4. Основы психодиагностики [Текст] /под ред. А. Г. Шмелева М., – Ростов н/Д: Феникс, 1996. – 156 с.
5. Практическая психодиагностика. Методики и тесты [Текст]: Учебное пособие /ред.-сост. Д. Я. Райгородский. – Самара: Издат. Дом «БАХРАМ-М», 2000. – 672 с. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://psylib.myword.ru/index.php?automodule=downloads&showfile=2220>
6. Психологическая диагностика: проблемы и исследования [Текст] /под ред. К. М. Гуревича. – М.: Педагогика, 1981. – 232 с.
7. Психологическая диагностика. [Текст]: учебное пособие / под ред. К. М. Гуревича, Е. М. Борисовой. – М.: Изд-во УРАО, 1997. – 304 с. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.psychosphera.boom.ru/>
8. Психологическая диагностика [Текст]: учебник для вузов /Под ред. М. К. Акимовой, К. М. Гуревича. – СПб.: Питер, 2003. – 652 с.
9. Самошкіна, Л. М. Психодіагностика [Текст]: навч. посібник / Л. М. Самошкіна, В. І. Лазаренко. – Д.: ДНУ, 2001. – 44 с.
10. Скребец, В. О. Психологическая диагностика [Текст] / В. О. Скребец. – К.: МАУП, 1999. – 120 с.

ВИДИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДІАГНОЗУ

У величезній будівлі, яка називалася дещо хитромудро – «Психодіагностика», жили різні поняття, але не якісь там просто, а справжнісінькі психодіагностичні поняття. В одній із кімнат, на дверях якої висіла табличка «Види психологічного діагнозу», жило троє, і вони були хорошими приятелями. А звали їх дуже просто – Симптоматичний вид психологічного діагнозу, Етіологічний вид психологічного діагнозу і Типологічний вид психологічного діагнозу. Загалом, «вид психологічного діагнозу» було швидше посадою або, якщо бажаєте, званням, а для друзів і близьких вони були просто Симптоматичним, Етіологічним і Типологічним.

Жили вони дружно, якщо не рахувати однієї давньої суперечки, яка поновлювалася кожного разу, коли всі троє збиралися за вечірнім чаєм попашекувати про те – про се. Це було своєрідним «каменем спотикання» в їх відносинах. Зазвичай їх спори мали приблизно такий зміст. Симптоматичний починав:

- Щодня ходжу на роботу і все більше вражаюся важливості своїх функцій. Констатація особливостей і симптомів, на підставі яких безпосередньо робляться практичні висновки, на мій погляд, є одним з найважливіших завдань. Просто дивуюся, як стільки років поспіль я несу на своїх плечах таку відповідальність.

На що Етіологічний відповідав:

- Як можна додавати значущості симптомам, не враховуючи причин їх виникнення? Адже сам по собі симптом – це що? Ще Виготський говорив, що суха констатація симптомів не приводить до остаточного діагнозу. Це не науково.

Тут втручався Типологічний:

- Так, але як можна говорити про причини симптомів, не знаючи їх місця в цілісній динамічній картині особистості. Адже, за словами того ж Виготського, на якого ви тільки що посилалися, при діагностуванні потрібно враховувати складну структуру особистості.

У такому дусі вони могли сперечатися годинами, іноді випиваючи за вечір по 6 - 7 склянок чаю.

Можливо, ці дебати продовжувалися б і понині, якби одного разу ввечері не зайшов до них сусід Прогноз, який став свідком подібної суперечки. Слід було б сказати, що до Прогнозу в Психодіагностиці відносилися дуже шанобливо, оскільки його робота була дуже відповідальною і складною: Прогноз намагався на підставі минулого і сьогодення визначити шляхи подальшого розвитку, але зробити це, тобто визначити шляхи подальшого розвитку на більш-менш тривалій період йому не вдавалося, і тому він завжди ходив трохи сумний, що не заважало йому щодня з незмінним запалом повертатися до роботи. Сусіди, які вважали його діяльність безглуздою, жартома називали його алхіміком.

Так от, почувши запеклу суперечку трьох діагнозів, Прогноз сказав: «Хлопці, я не розумію, про що суперечка. Якби у мене були проблеми, подібні до ваших, я б, напевно, був найщасливішим Прогнозом на світі, мабуть, навіть щасливіший, ніж Прогноз погоди, про який щодня говорять по телевізору. Я не розумію, в чому проблема. Хіба можна визначити причину симптомів, не виявивши цих симптомів? А яке значення матиме симптом у структурі особистості, якщо не відомо про його причини? Панове, ваша діяльність взаємопов'язана і взаємодоповнююча!»

Із тих пір у кімнаті з табличкою «Види психологічного діагнозу» Прогноз став частим гостем. Він частенько заглядав до видів діагнозів на чай, але там більше вже не було чути колишніх суперечок. Розмови найчастіше велися про планування спільної діяльності, а нерідко види діагнозів допомагали Прогнозу в його складній і невдячній роботі.

(Самофалова Олена, студентка III курсу факультету психології ДНУ)

КАЗКА ПРО ПОДОРОЖ ПСИХОДІАГНОСТИКИ І ЇЇ НЕЙМОВІРНІ ПРИГОДИ

Жила-була на білому світі красива, доброзичлива і дуже розумна дівчина. Народилася вона в дивний, далекий від сьогодення час, тому і ім'я у неї було незвичайне – Психодіагностика. Діною – звали її вдома, Психом – вороги, Носею – друзі, а коханий звав її Моя Необхідна (скорочено – Міночка). А звали її коханого Діагноз. Вони довго зустрічалися, майже одружилися. Діагноз побудував невеликий човен і вони вирішили відправитися в мандри.

У день їх відправлення до причалу прийшло багато друзів, не прийшла тільки зла, нудна і шалено заздрісна сестра Психодіагностики – Психометрика. Вона завжди заздрила Психодіагностиці, оскільки їй доводилося виконувати багато роботи, на яку у Психодіагностики не вистачало часу.

І ось вирішила Психометрика помститися сестрі та згубити її коханого і їх друзів. Вона сплутала всі цифри в головному комп'ютері і почала руйнування.

А в цей час на березі стояли чотири подруги Психодіагностики – Експерименталка, Прикладнушка, Тестологішка і Диференціалка, були колеги по роботі – методики. Друзі Діагнозу теж прийшли. І раптом почалося страшно!!! Все руйнувалося. Але молодята та ті, хто їх проводжав, не розгубилися, вони швидко стрибнули в човен, закрили люки і причайлися.

Закінчивши, Психометрика вийшла на вулицю і побачила свою дурість у розквіті. Їй стало соромно. Знайшовши човен, вона постукала, вибачилася перед усіма і обіцяла все виправити. Друзі з радістю допомогли їй. Психометрика зрозуміла, що її люблять і стала красива. А у закоханих, Психодіагностики і Діагнозу, народилося багато маленьких висновків.

(Безрідна Катерина, студентка III курсу факультету психології ДНУ)

ПСИХОДІАГНОСТИКА. МОЇ РАЗМЫШЛЕНИЯ

Психодіагностика – сложная наука,
Есть в ней интересное, ну а что-то - скука.
Есть в ней необычное, есть почти волшебное,
Что-то есть полезное, ну а что-то – «вредное»,
Что-то есть конкретное, что-то – обобщенное,
Что-то дефицитное, что-то – уцененное.
Вот одно – надежное, может быть валидное,
Это вот – заметное, ну а то – невидное.
Что-то есть и легкое, что-то есть и сложное,
Что для понимания просто невозможное.
Есть одно стабильное, а другое - шаткое,
Вот одно шершавое, ну а вот и гладкое.
Что-то новомодное, что-то устаревшее,
Что-то перелетное, ну а то – осевшее.
В общем, скоро сессия, и не спать опять...

Ах, Любовь Николаевна, ну поставьте «пять»!

(Агафонова Тетяна, студентка III курсу факультету психології ДНУ)

ДИВО-ДИВНЕ ДІАГНОЗ

Колись у давнину, ще до появи на Землі драконів і гігантських мамонтів, в одному царстві-державі жила-була дівчинка. Її звали чудовим і незвичайним ім'ям – Методика. Але життя її не було таким вже чудовим: з невідомої їй причини дівчинка сумувала, іноді навіть впадала в таку меланхолію, що її сусіди – Експеримент і Спостереження (а це були два двоюрідні брати) – не пізнавали її. Але одного разу їй наснився сон, в якому сувора людина в білому халаті та окулярах, що називала себе Експертом, сказала, що Методика не буде щаслива, доки не знайде прекрасне і корисне диво-дивне, яке зветься Діагнозом. А знайти його, цей Діагноз, можна тільки в одному з королівств Психології, але у якому саме, Експерт сказати не встиг – Методика від несподіванки і здивування прокинулася занадто рано.

«Що я втрачаю?» – подумала дівчинка і пішла шукати потрібне психологічне королівство. Вона пройшла королівство Експериментальної Психології, запитуючи там всіх про Діагноз, але місцеві люди знали тільки диво-дивне на ім'я Результат, та ще якихось Висновків, а Діагнозу не знали.

У королівстві Тестології вона отримала аналогічну відповідь, знаємо, мовляв, ММРІ («Який ММРІ?» – подумала про себе Методика), а що таке Діагноз – не відаємо.

А в королівстві Диференційної Психології, як і в королівстві Загальної, дівчинці взагалі наказали не плутатися під ногами – там ішла якась Класифікація разом з якимось Вимірюванням («Чоловік і дружина, чи що?» – подумала Методика і поспішила геть із королівства).

Але в наступному королівстві Методиці пощастило. Королева королівства Психометрики на ім'я Тестова Норма сказала дівчинці, що шлях до Діагнозу в королівство Психодіагностики («Так от як воно називається!» – подумала Методика) лежить через її королівство, і щоб дійти туди, дівчинка повинна пройти чотирьох вартових королівства Психометрики (тим паче, що всі так роблять, – стандартна процедура). Цю варту склали Репрезентативність, Валідність, Надійність і Достовірність. Треба віддати методиці належне – жодного з вартових вона не злякалася, хоча всі четверо були страшні й уперті. І ось варта позаду, і Методика вже в королівстві Психодіагностики.

Посередині королівства дівчинка побачила величезний замок. Ще здалеку було помітно на ньому величезний неоновий надпис великими літерами: тут мешкає Діагноз, а внизу приписка: шарлатанам і псевдо-психологам вхід заборонено.

Але ще більше Методику здивувало те, що двері в замок були не одні – їх було троє. На кожній був напис: рівень 1, рівень 2, рівень 3. Куди ж іти? Сіла методика і розплакалася: стільки пройдено і ось на тобі! Це не чесно.

І тут звідки не візьмись біля Методики з'явилася людина, досить молода, але судячи по виразу обличчя, – дуже розумна. Бейджик на грудях свідчив: Виготський Лев Семенович. Людина підійшла до Методики, взяла її за руку і заспокійливо сказала: «Які б двері ти не вибрала, всі правильні, без пасток і ведуть до того, кого ти шукаєш, – до Діагнозу. Увійдеш у перші двері – дістанеться тобі Симптоматичний Діагноз, в другі – Етіологічний, ну а в треті – Типологічний, з рисами першого і другого. Ну, вибирай».

Методика утерла сльози: «А можна я всі три візьму, а удома розберуся?»

«Я думаю, ти це заслужила», – сказав Лев Семенович. Відкрилися троє дверей і Методика побачила трьох птахів, чудових та яскравих: синьо-чорного, що переливається, сріблястого і сніжно-білого. Птахи-Діагнози сіли їй на плечі і Методика зі спокійним серцем, щаслива і з посмішкою на обличчі пішла додому, – вона довела, що багато на що здатна.

(Литвин Валерія, студентка III курсу факультету психології ДНУ)

ТІТОЧКА ПСИХОДІАГНОСТИКА

Діагноз, прокинувшись, ліниво потягнувся. «Який чудовий сьогодні день!» – подумав він, побачивши залитий сонцем двір за вікном. І вже зовсім несподівано вирішив: «Збігаю я в гості до Психометрики!»

Перекусивши нашвидкуруч, хлопець відправився до своєї давньої симпатії. Іде через ліс, посвистує. Коли чує – десь поряд, за кущами зліва – голоси. Не голоси навіть, а до болю знайомі протяжні звуки, схожі на плач. «Мабуть, знову Проективні методики на когось образилися», – подумав Діагноз. За листя заглянув – точно! Двоє близнят, його двоюрідні сестри, розтирали по щоках сльози.

- Ну, що цього разу? – грубувато окликнув він дівчат. – Знову замовник заздрісний і неврівноважений попався?

Близнята підняли заплакані очі:

- Ні-і-і, – протягнули вони хором. Гірше! – І знов дружний плач.

Діагноз поморщився.

- Досить вам плакати, – прикрикнув він. – Що скоїлося?

- А ти невже ще не знаєш?

- Доки не скажете – і не дізнаюся!

Методики хлипнули востаннє раз і заторохтіли навперобій:

- Ми ось тільки-тільки дізналися, зовсім недавно, на кого ми працюємо! Виявляється, на злюку якусь! І ім'я у неї страшне і довге – Психодіагностика! А наш сусід Експеримент сказав, що очі у неї, як рентгенівські промені – наскрізь тебе бачать! Вона, кажуть, страшенно сердита і сувора – наука, бачте!

Сестри перевели дух.

А Діагноз задумався.

- Ну, сирість ви все одно марно розвели, – сказав він нарешті. Ми з вами дещо зробимо. В наш будинок вчора бабуся приїхала, сусідка нова. Я чув, вона із цих науковців. До неї можна зараз прямо ходити і розпитати про цю, як її, Діагностику. Може, вони знайомі?

Проективні методики пожвавилися: «А що, це ідея!»

Через 20 хвилин вони втрюх уже стояли біля дверей нової сусідки Діагнозу. На стукіт відкрила доброзичливого вигляду старенька у фартусі в червоний горошок.

- Проходьте, друзі мої! – відразу запросила вона.

Трійка неквапливо зайшла до квартири.

- Здрастуйте! Ми до вас у справі. Можна?

- Будь ласка! Прямо на кухню. Я вас млинцями пригощу. Приготовлені по всіх тестових нормах.

Діти швидко захопилися млинчиками і розповідями гостинної бабусі про безліч її цікавих знайомих. Біля її ніг вигинала спину і солодко позіхала Крива Нормального Розподілу. Діти навіть не помітили, як стемніло.

Тільки коли прощалися, Діагноз спохватився:

- Ой, пробачте, будь ласка? Адже ми навіть не представилися. Ми – тутешні жителі, Діагноз і Методики. А вас як звати?

- Мене? – старенька доброзичливо блискнула окулярами. – Звіть мене просто – тіточка Психодіагностика!

(Мартиненко Олена, студентка III курсу факультету психології ДНУ)

1. ПОНЯТТЯ ПРО ПСИХОДІАГНОСТИКУ

ПОНЯТТЯ ПРО ПСИХОДІАГНОСТИКУ

Жодна психологічна робота неможлива без встановлення основних принципів цієї науки. Перш ніж приступити до будівництва, треба закласти фундамент

Н. Н. Ланге

ДІАГНОСТИКА

- розпізнавання стану певного об'єкта або системи
- шляхом швидкої реєстрації його істотних параметрів і
- подальшого віднесення до певної діагностичної категорії
- з метою прогнозування його поведінки і прийняття рішення про можливості впливу на цю поведінку в бажаному напрямі

ТЕРМІН «ПСИХОДІАГНОСТИКА»

- уведено в 1921 р.
- Г. Роршахом
- визначав обстеження за допомогою «діагностичного тесту, заснованого на перцепції»

<http://psi.webzone.ru/st/142600.htm>

ПОНЯТТЯ ПСИХОДІАГНОСТИКИ в сучасній психологічній науці за кордоном:

- синонім психологічного тестування;
- спосіб отримання даних про особистість за допомогою проєктивних методів;
- теорія і практика оцінки психічного стану хворих за допомогою психологічних тестів

ПСИХОДІАГНОСТИКА

<http://www.psy.msu.ru/people/bodalev.html>

<http://www.psy.msu.ru/people/stolin.html>

наука та практика
визначення
психологічного діагнозу

(О. О. Бодальов, В. В. Столін)

ПСИХОДІАГНОСТИКА

- інтегративна науково-технологічна дисципліна;
- спирається на наукові теорії диференційної психології і психометрику;
- розробляє і використовує репертуар конкретних психодіагностичних методик;
- для вирішення конкретних практичних завдань

(О. Г. Шмельов)

<http://www.psy.msu.ru/people/shmelev.html>

ПСИХОДІАГНОСТИКА

- галузь психологічної науки, що розробляє:
 - ✓ теорію,
 - ✓ принципи,
 - ✓ інструменти
- щодо оцінки та вимірювання
- індивідуально-психологічних особливостей особистості

Л. Ф. Бурлачук, 2003.- 350с.

(Л. Ф. Бурлачук)

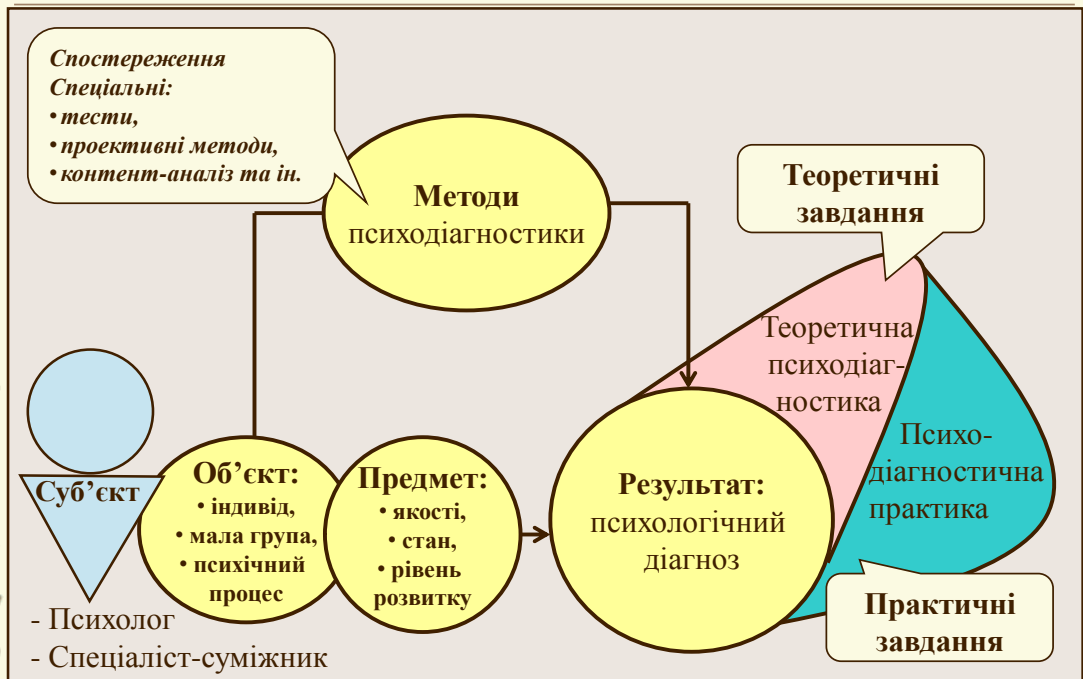
ПСИХОДІАГНОСТИКА

Узагальнене визначення

- галузь спеціальних знань,
- пов'язаних із розробкою
 - ✓ теорії
 - ✓ методології і
 - ✓ методик
- для точної оцінки
 - ✓ властивостей,
 - ✓ станів,
 - ✓ рівня психологічного розвитку,
- досягнутого індивідом або групою

ПСИХОДІАГНОСТИКА ЯК ДІЯЛЬНІСТЬ

ПРИНЦИПИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ

- **Принцип конкретності:**
 - ✓ Відносність психологічного діагнозу,
 - ✓ Залежність психологічного діагнозу від
 - конкретної ситуації,
 - обраного діагностичного апарату,
 - актуального стану обстежуваного,
 - місця і часу діагностики.
- **Принцип виявлення індивідуальності:**
 - ✓ Визнання унікальності внутрішнього світу обстежуваного,
 - ✓ Неповторності його життєвого шляху та історії розвитку.
- **Принцип відсутності оцінок**
 - ✓ Неправомірність використання оцінних критеріїв при виявленні психологічних особливостей людини

МЕТОДИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ

Тестові	Експертні
Визначення стану, рівня, особливостей психологічної характеристики	Визначення особливостей психологічної характеристики
У стандартних умовах пропонуються ретельно підібрані і перевірені завдання, результати їх виконання оцінюються за певною шкалою	Спираються на спостереження, бесіду, аналіз результатів діяльності, на наукове експериментування, яке припускає різні способи варіювання дій
Недоліки: – дають тільки результат; – розглядають характеристику як гомогенну	Недоліки: – вимагають високої кваліфікації фахівця
Переваги: – короткі терміни збору інформації; – предметність обстеження; – можливість кількісних порівнянь; – корисність для прогнозу	Переваги: – аналіз процесу; – вираховування неоднорідності характеристики

ВИДИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ за критерієм завдань

ПСИХОДІАГНОСТИЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ

Конкретна програма

- ✓ дій психолога з певним об'єктом,
- ✓ спрямована на реєстрацію або оцінку властивостей, що діагностуються, і
- ✓ постановку психологічного діагнозу даному об'єкту

ПРАКТИЧНА ДОПОМОГА ПСИХОДІАГНОСТИКИ ЗАЛЕЖИТЬ

- від рівня соціально-економічного розвитку суспільства;
- від того, яким і чиїм інтересам служать психодіагностичні дані:
 - ✓ суспільству в цілому;
 - ✓ організації;
 - ✓ конкретній людині.
- від науковості знань про
 - ✓ принципи будови і природу якостей, що діагностуються;
 - ✓ закономірності процесу психодіагностики;
 - ✓ характеристики психодіагностичних інструментів

2. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДІАГНОЗ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДІАГНОЗ

- Кінцевий результат діяльності психолога,
- спрямований на опис та з'ясування суті індивідуально-психологічних особливостей особистості
- з метою:
 - ✓ оцінки їх актуального стану;
 - ✓ прогнозу подальшого розвитку;
 - ✓ розробки рекомендацій, що визначені завданням психодіагностичного обстеження

ДІАГНОЗ ПСИХОЛОГІЧНИЙ

- структурований опис комплексу взаємопов'язаних психічних властивостей – здібностей, мотивів, стійких особливостей особистості;
- у вигляді констатації наявності або відсутності якої-небудь ознаки;
- на основі знаходження місця досліджуваного або групи досліджуваних на «осі континуума» за виявленням певних якостей

(Л. Д. Столяренко)

РІВНІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДІАГНОЗУ (за Л. С. Виготським)

- **Симптоматичний:**

- ✓ констатація певних особливостей або симптомів,
- ✓ на підставі яких безпосередньо будуються практичні висновки.

- **Етіологічний:**

- ✓ наявність певних особливостей (симптомів)
- ✓ і причин їх виникнення.

- **Типологічний:**

- ✓ визначення значення симптомів та їх причин
- ✓ у цілісній, динамічній картині розвитку особистості

СТРУКТУРОВАНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДІАГНОЗУ

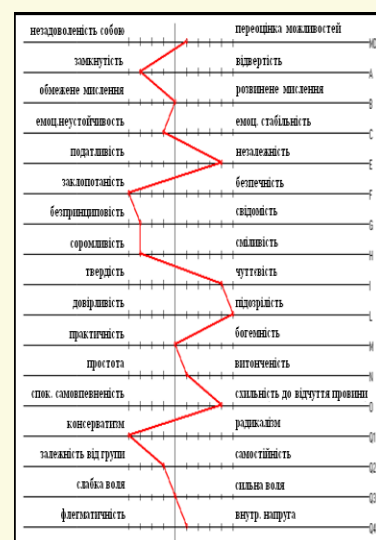
- Приведення різноманітних параметрів психічного стану людини в певну систему.

- Параметри групуються за:

- ✓ рівнем значущості;
- ✓ спорідненістю походження;
- ✓ можливими лініями причинного взаємовпливу.

- Відображаються у формі діагностограм.

- Приклад діагностограми – психодіагностичний профіль

СТРУКТУРОВАНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДІАГНОЗУ

- **Психодіагностичні ознаки**
 - ✓ можна безпосередньо спостерігати і реєструвати.
- **Психодіагностичні категорії**
 - ✓ приховані внутрішні психологічні чинники,
 - ✓ обумовлюють певну поведінку і особливості людини.
- **Психодіагностичний висновок.**

Важкість поставлення психологічного діагнозу:

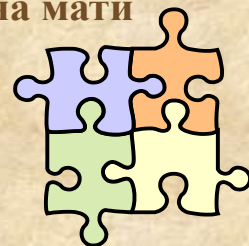
- між ознаками і категоріями не існує однозначних зв'язків;
- технологічні прийоми набуття первинних психодіагностичних ознак і логічні правила їх синтезу в діагностичні категорії є головним предметом і продуктом розвитку психодіагностики

3. ЗВ'ЯЗКИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ З ІНШИМИ НАУКАМИ І ПРАКТИКОЮ

ЗВ'ЯЗКИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ З ІНШИМИ НАУКАМИ І ПРАКТИКОЮ

Змінна, що вивчається, повинна мати

- теоретичне обґрунтування
- практичну значущість

ДЖЕРЕЛА ПСИХОДІАГНОСТИКИ

Експериментальна
психологія

Тестологія

Прикладна
психологія

Диференційна
психологія

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗВ'ЯЗКИ

для загальної психодіагностики
Фундаментальні галузі психології

Для фундаментальної психології
Психодіагностичні методи:

- один з інструментів дослідження особистості і міжособистісних відносин;
- спосіб перевірки істинності теоретичних положень

для спеціальної психодіагностики
Конкретні галузі психології

ЗВ'ЯЗОК ПСИХОДІАГНОСТИКИ ІЗ ПСИХОМЕТРИКОЮ

Психометрика є технологічно-методичною дисципліною, обґрунтовує вимоги до вимірювальних психодіагностичних методик:

- процедури розробки і застосування;
- процедури статистичного аналізу;
- адаптації до нових умов;
- інтерпретації даних.

Психометричні вимоги:

- ✓ *репрезентативності;*
- ✓ *надійності;*
- ✓ *валідності;*
- ✓ *достовірності.*

ПСИХОМЕТРИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ПСИХОДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДИК

- Процедура вимірювання взаємодіє з «об'єктом» вимірювання, залежить від його характеристик, "псується", якщо ці характеристики змінюються.
- Діапазон «спрацювання» тесту фактично зводиться до популяції, на якій відбувалася емпірико-статистична розробка тесту.
- Для застосування тесту в новій популяції або в нових цілях необхідно провести повторну перевірку психометричних характеристик.

Інакше можливі:

- ✓ серйозні діагностичні помилки;
- ✓ непродуктивні витрати на психодіагностику;
- ✓ помилки прогнозу.

Психометрична адаптація зарубіжних тестів за витратами наближена до розробки оригінальних методик. Викривлюючими чинниками є мовні та соціокультурні відмінності

ТИПОВІ ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ

1. Установлення наявності психологічної властивості.
2. Визначення ступеня вираженості властивості в кількісних і якісних показниках.
1. Опис психологічних особливостей людини, коли це необхідно.
2. Порівняння ступеня розвиненості властивостей у різних людей.

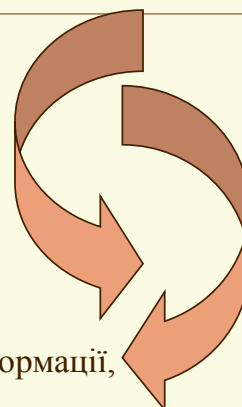
Перелічені завдання вирішуються залежно від цілей обстеження:

- кожна окремо;
- комплексно

ПЕРЕВАГИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ ПРИ РОЗВ'ЯЗАННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

- об'єктивність даних, їх відносна незалежність від особистого досвіду психолога;
- швидкість отримання інформації;
- можливість додаткової оцінки початкової інформації, її повторного аналізу або переосмислення;
- можливість отримання надійних і достовірних результатів

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОДІАГНОСТИКИ

Інформаційне забезпечення практичної психології є основною прикладною функцією психодіагностики

- **в організаціях** (розстановка кадрів, профвідбір, ефективність керівника, ефективність організації, проектування людино-машинних систем);
- **професійна психодіагностика** (профвідбір, профорієнтація);
- **у соціальних службах** (прогнозування соціальної поведінки);
- **у системі освіти** (оптимізація навчання та виховання);
- **в галузі права** (судова психологічна експертиза);
- **в екології** (прогнозування психологічних наслідків зміни середовища);
- **у медицині** (вивчення психологічних особливостей хворого; диференційна діагностика; оцінка ефективності медикаментозної терапії та психотерапії)

ФУНКЦІЇ ПСИХОЛОГА-ДІАГНОСТА

Науково-методична

Володіння

- ✓ сучасними теоретичними знаннями в галузі психології;
- ✓ загальними теоретико-методологічними і методичними принципами психодіагностичного дослідження.

Методична робота за визначенням діагностичних і прогностичних можливостей інструментарію.

Діагностична

Організація і проведення психодіагностичних досліджень;

Прогностична

Прогнозування індивідуального розвитку на основі отриманих даних

ФУНКЦІ ПСИХОЛОГА-ДІАГНОСТА

Психодіагностичне консультування

Доведення отриманих результатів до обстежуваного або зацікавлених осіб з метою визначення оптимальних психологічних умов

- ✓ для розвитку індивідуальності,
- ✓ забезпечення психологічного комфорту.

Просвітницька

Використання отриманих результатів для консультативної роботи

- ✓ з фахівцями суміжних галузей;
- ✓ з метою вдосконалення психологічної культури.

Експертна

Визначення ефективності та обмежень

- ✓ формуючих, розвиваючих, коригувальних програм;
- ✓ діагностичних методик;
- ✓ розробок, представлених на психодіагностичну експертизу

СПОЖИВАЧІ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

а) фахівець-суміжник:

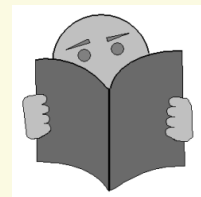
- для постановки непсихологічного діагнозу, формулювання адміністративного рішення;
- психолог повинен якісно виконати свою частину роботи, не несе відповідальності за подальші дії спеціаліста-суміжника.

б) психодіагност:

- для постановки психологічного діагнозу;
- втручання в ситуацію здійснюється фахівцем іншого профілю;
- психолог несе відповідальність тільки за точність діагнозу.

в) психодіагност або інший психолог:

- для постановки психологічного діагнозу;
- для розробки шляхів психологічного впливу;
- повна відповідальність психолога.

г) обстежуваний:

- в цілях саморозвитку, корекції поведінки тощо;
- відповідальність психолога за коректність даних, етичні аспекти діагнозу і частково за те, як цей діагноз буде використано клієнтом

4. СИТУАЦІЇ ПСИХОДІАГНОСТИКИ

Ситуація клієнта	Ситуація експертизи
<i>Мотивація клієнта, готовність до співпраці</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Клієнт сам звертається за допомогою: ✓ телефон довіри, ✓ центри психологічної консультації, ✓ приватні звернення та ін.; ▪ охоче йде на співпрацю, ▪ зацікавлений у рішенні свого питання 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ До психолога звертається адміністрація (лікарні, школи, підприємства). ▪ Людина сприймає психодіагностику як іспит. ▪ Контролює свої відповіді, щоб виступити у виграшному світлі або досягти своєї мети шляхом симуляції
<i>Особливості вживаних методик</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Менш жорсткі вимоги до захищеності методик; ▪ інформативні експертні методики 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Жорсткі вимоги до захищеності методик; ▪ інформативні тестові методики
<i>Характер зворотного зв'язку із замовником</i>	
Консультація, психокорекція	Психологічний висновок для прийняття адміністративного рішення

ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

✓ СУДОВА

✓ ВІЙСЬКОВА

✓ МЕДИЧНА

✓ ПЕДАГОГІЧНА

ВПРАВИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ МАТЕРІАЛУ ТЕМИ

Робота з поняттями

I. Вставте пропущені слова

1. Психодіагностика – галузь _____ науки, що розробляє _____ виявлення і _____ індивідуально-психологічних особливостей _____.
2. _____ – розпізнавання стану певного об'єкта шляхом швидкої _____ істотних параметрів, і подальшого віднесення до певної категорії з метою _____ його поведінки і ухвалення рішення про можливість _____ на цю поведінку в бажаному напрямі.

II. Узагальнення

1. Укажіть видове та родове поняття для поняття «Психодіагностика»:
 - Психологія.
 - Психологічний діагноз.
 - Загальна психологія.
 - Риса особистості.
2. Укажіть видове та родове поняття для поняття «Методи психодіагностики»:
 - Психодіагностика.
 - Темперамент.
 - Тест.
 - Діяльність.
3. Укажіть видове та родове поняття для поняття «Психологічний діагноз»:

- Психодіагностика.
- Етіологічний рівень психологічного діагнозу.
- Спілкування.
- Опитувальник Айзенка.

III. Ланцюжки

1. Розташуйте дані поняття від часткових до більш загальних:
 - Симптоматичний рівень психологічного діагнозу.
 - Психодіагностичний профіль.
 - Психологічний діагноз.
 - Психодіагностика.
 - Діагностограма.
2. Розташуйте дані поняття від часткових до більш загальних:
 - Тестові методики.
 - Тести інтелекту.
 - Методики психодіагностики.
 - Субтест «аналогії».
 - Тест Амтхауера.

IV. Системи понять

Розташуйте поняття у вигляді системи, коли окремі поняття є родовими не для одного, а для декількох видових понять.

1. Поняття:

- Психодіагностика
- Етіологічний рівень
- Психологічний діагноз
- Типологічний рівень
- Симптоматичний рівень

2. Поняття:

- Ситуації психодіагностики
- Тестові методики
- Ситуація клієнта
- Методики психодіагностики
- Експертні методики
- Психодіагностика

Від теорії до практики

1. За матеріалами використання методики «будинок – дерево – людина»:

- «Я не умію малювати, у мене не вийде».
- «Як вам малювати, детально чи схематично?».
- «Можна я намалюю декілька будинків, я умію, ви побачите».

- «Все що завгодно, але людину я малювати не буду – не навчився».
- «Психологи завжди щось вигадують, що можна по малюнку про людину дізнатися...».
- «Подивіться, я правильно малюю?».
- Спираючись на вислови, визначте, як досліджувані сприймають ситуацію психодіагностики.
- Обґрунтуйте власну відповідь.

2. Перелічені поняття розподіліть у дві колонки:

Генетичні та функціональні зв'язки психодіагностики з іншими науками.

Соціальна психологія, диференціальна психологія, тестологія, експериментальна психологія, вікова психологія, прикладна психологія, загальна психологія.

Генетичні	Функціональні

3. Співвіднесіть фотографії вчених з їх прізвищами:

Ф. Гальтон А. Анастасі А. Біне Р. Кеттел

4. Структура психодіагностики

- Намалюйте чоловічка (за типом Масяні).
- Уявіть собі, що це психодіагностика як єдиний організм: голова, тулуб, руки і ноги функціонально доцільні.
- Виділіть основні структурні компоненти психодіагностики.
- Порівняйте свої міркування з уже відомими трактуваннями.

ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ ІЗ ТЕМИ

1. Технологічна наукова дисципліна, що містить наукове обґрунтування і опис певних методів вимірювання психічних властивостей, зокрема методів конструювання психологічних тестів, – це
 - а) психодіагностика;
 - б) диференційна психологія;
 - в) психометрика;
 - г) психодіагностичний профіль.

2. В ситуації клієнта людина:
 - а) поводить як дитина;
 - б) намагається витримати «екзамен», досить усвідомлено контролює власну поведінку та відповіді, щоб здійснити вигрешне враження;
 - в) веде себе повільно;
 - г) максимально відверта, зацікавлена отримати точні результати діагностики.

3. Область психологічної науки і одночасно найважливіша форма психологічної практики, яка пов'язана з розробкою і використанням різноманітних методів розпізнавання індивідуальних психологічних особливостей людини – це
 - а) психодіагностика;
 - б) диференційна психологія;
 - в) методика;
 - г) психометрика.

4. Кінцевий результат діяльності психолога, спрямований на опис і з'ясування суті індивідуально-психологічних особливостей особистості з метою оцінки їх актуального стану, прогнозу подальшого розвитку і розробки рекомендацій, які визначаються завданням психодіагностичного обстеження, – це
 - а) психодіагностичне обстеження;
 - б) діагноз психологічний;
 - в) психодіагностика;
 - г) психометрика.

5. Термін «психодіагностика» увів ...
 - а) Роршах;
 - б) Кеттел;
 - в) Анастасі;
 - г) Виготський.